

podujatia & správy

Výstava *Amedeo Modigliani: Idea vs. Realita*, Obecní dům, Praha, 9.12.2010 – 28.2.2011

Juraj Bako

Amedeo Modigliani (1884 – 1920) patril medzi významných predstaviteľov parížskej bohémy. Jeho taliansky pôvod v meste Livorno je cítiť najmä v jeho ranej tvorbe (*Toskánska cesta, Prechádzky v Livorne*). Kvôli svojmu veľmi zlému zdravotnému stavu odišiel so svojou matkou na cesty Talianskom, ktoré ho nesmierne inšpirovali. Zoznámil sa tu aj s francúzskym umením, ktoré ho fascinovalo, a tak odišiel žiť do Paríža, kde veľmi rýchlo zapadol do umeleckej komunity so všetkým, čo k tomu patrí. Býval v lacných ateliéroch a na živobytie si zarábala spracovaním plastiek a maľbou portrétov, ktoré sú ústredným motívom jeho tvorby.

Výstava „Amedeo Modigliani“ bola rozdelená na tri časti. Prvá z nich ponúkala veľmi expresný pohľad na to, kto bol a čo tvoril Amedeo Modigliani. Premietali sa tu na obrazkách rôzne citáty z jeho života. Medzi najväčší skvost tejto časti patril bez pochyb sadrový odliatok Modiglianoho tváre, ktorý bol zhotovený tesne po jeho smrti. Úvodná časť naozaj veľmi dobre navnadila návštevníka výstavy, no bohužiaľ bola aj jej vrcholom.

V druhej časti výstavy, ktorá „v kocke“ predstavovala Modiglianoho život, boli vystavené fotografie zachytávajúce významné udalosti umelcovej existencie. Návštevník sa ale nikde nedočítal, či sú dané fotografie kópie alebo originály a ani to, odkiaľ pochádzajú – či zo súkromnej zbierky alebo vlastníctva určitej galérie. Aj popisy k jednotlivým fázam Modiglianoho života boli nepresné a nevhodne skrátené. Avšak vynechanie faktov nebolo na úkor kvantity, pretože jednotlivé popisy zmapovávali Modiglianoho život dosť rozsiahlo. Zavŕšením tejto časti bola projekcia francúzskeho filmu *Modigliani* (réžia a scenár Mick Davis, 2004), ktorý síce pôsobivo vykresľuje atmosféru parížskej umeleckej bohémy, ale tiež vynecháva a skresľuje dôležité udalosti Modiglianoho života. (Jeho smrť vyznieva, akoby zomrel na otravu alkoholom a podchladenie, ale v skutočnosti zomrel na zápal mozgových blán.) Idea celej časti mala podať život umelca ucelene, ale v skutočnosti sme dostali iba obraz veľmi pevnej konštrukcie, ktorej spojenia a výplň boli veľmi vzdušné, miestami až absentujúce. V tomto momente sa začal koncept výstavy otriasať, až sa nakoniec na „Parížskom salóne“ dokonale rozpadol.

Kurátorskou ideou celej výstavy bolo prepojenie diel Amedea Modiglianoho a českého kubistu Františka Kupky (1871 – 1957), ktorí obaja vystavovali na parížskom Jesennom salóne v roku 1912. Kurátorka expozície Serena Baccaglioni si nevybrala Obecní dům ako miesto výstavy náhodne, v rovnakom roku bola totiž táto secesná budova po prvýkrát otvorená. Nápad to bol výborný, mal evokovať znovuzrodenie Parížskeho salónu, ale v skutočnosti to nefungovalo.

V Paríži sa salóny – výstavy vtedajšieho súčasného umenia konali každoročne. V roku 1912 tam vystavoval Amedeo Modigliani svoje sochy a František Kupka svoje kubistické obrazy. Celkové prepojenie týchto dvoch umelcov na pražskej výstave však bolo chaotické. František Kupka mal vystavené iba dva obrazy a tie boli inštalované bokom od Modiglianoho diel. Na výstave nebola k videniu jediná Modiglianoho socha. Je možné, že usporiadateľom sa nepodarilo sochy zapožičať, ale aj v tom prípade mohli byť Kupkove diela inštalované vedľa Modiglianoho štúdií karyatíd, aby bolo zrejme, že ide o účelové spojenie týchto dvoch umelcov. Vo finálnom kontexte pôsobili totiž Kupkove obrazy ako zbytočné, pretože návštevník mal pocit, že je na výstave Modiglianoho prác a nie na Parížskom salóne. V tejto

časti okrem toho vystavili aj Modiglianiho portréty, ktoré boli sústredené tak, že narúšali koncept zamýšľaného salónu.

Výstava „Amedeo Modigliani“ mala zaujímavú ideu, ale jej realizácia nebola funkčná. Pôsobila chaoticky a dezorganizovane. V niektorých častiach bolo vypovedané príliš veľa nepodstatného a inde zas absentoval úplný základ. Preto celá výstava pripomínala ementál, kde prevažuje oveľa viac dier ako syra.

Odhliadnuc od negatív, zapožičať diela Amedea Modiglianiho nebolo určite jednoduché. Jeho výtvyry majú obrovskú hodnotu, a preto sa ťažko získavajú. Originály prác boli preto napriek všetkému prínosom. Možnosť pozrieť si na jednej výstave posmrtnú masku autora, portrét Jeanne Hébuterne (Modiglianiho manželka), na ktorom veľmi dôsledne pracoval, alebo portrét Modiglianiho mecenáša Leopolda Zborovského sa nenaskytne návštevníkom galérií v končinách strednej Európy veľmi často. Preto bola výstava „Amedeo Modigliani“ svojím spôsobom unikátom.

Medzinárodná konferencia

***Slovensko a Chorvátsko: Historické paralely a vzťahy (do roku 1780),
Bratislava – Levoča 20. – 24. júna 2011***

Eva Benková – Ľudmila Maslíková

Dlhoročná snaha akademickej obce historikov na Katedre slovenských dejín Filozofickej fakulty Univerzity Komenského o oživenie domáceho vedeckého života a „premostenie a zintenzívnenie“ vzájomných vzťahov s európskymi vedecko-výskumnými a vysokoškolskými inštitúciami sa odzrkadlila v úspešnom usporiadaní týždennej medzinárodnej konferencie *Slovensko a Chorvátsko: Historické paralely a vzťahy (do roku 1780)*. Iniciátorom interaktívnej spolupráce a komunikácie so zahraničnými kolegami bol doc. Mgr. Martin Homza, Dr. Realizácia podujatia bola založená na myšlienke dejinnej spätosti slovenského a chorvátskeho národa, vyplývajúcej z vyše osemstoročnej existencie v jednom štátnom útvare, v Uhorsku. Táto kolektívna historická identita sa stala naším spoločným pilierom pri budovaní vlastnej samostatnosti v 20. storočí. Hlavný význam konferencie preto spočíva v hľadaní podobností a súvislostí medzi dvomi krajinami, ktoré ležali v okrajových územiach rozsiahleho stredoeurópskeho Uhorského štátu.

Usporiadateľskej úlohy sa zhostila domáca Katedra slovenských dejín FiF UK a Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu v spolupráci so Szegedi Tudományegyetem, Ostravskou univerzitou v Ostravě, Instytut Historii Uniwersytet Jagielloński, Post Scriptum, s.r.o., SNM – Spišským múzeom v Levoči, Štúdiom J+J, MŠVVaŠ SR a Paneurópskou vysokou školou v Bratislave. Projekt finančne zastrešili Medzinárodný vyšehradský fond, Vedecká grantová agentúra MŠVVaŠ SR a SAV (VEGA) a MŠVVaŠ SR. Konferencia sa konala pod patronátom Ing. Mikuláša Dzurindu, CSc., ministra zahraničných vecí Slovenskej republiky. Pozitívny ohlas u účastníkov nadnárodného podujatia malo samotné miesto jeho konania a vhodne zvolený sprievodný program s dôrazom na reálne stretnutie sa s minulosťou. Prvé dva dni konferencie sa vďaka Auditóriu Maximum v historickej budove UK v Bratislave niesli v duchu akademickej dôstojnosti a vážnosti, zodpovedajúcej prijatiu významných hostí zo zahraničia. Pre časť prednášok vyhradila priestor aj Katedra slovenských dejín FiF UK.

Ako prvý sa v pondelok ujal slova doc. Mgr. Martin Homza, Dr. z Katedry slovenských dejín FiF UK, ktorý v auditóriu privítal účastníkov konferencie a súčasne toto významné podujatie otvoril. Po ňom nasledovali páni Ing. Igor Otčenáš z Odboru kultúrnej

diplomacie MZV SR a PhDr. Petr Vágner, CSc., riaditeľ Medzinárodného vyšehradského fondu. Úvodné slovo k dejinám Chorvátov a Slovákov a ich vzájomným vzťahom predniesol renomovaný medievalista prof. PhDr. Matúš Kučera, DrSc. Napokon k účastníkom podujatia prehovoril prof. Neven Budak, Ph.D., významný chorvátsky historik zo Záhrebu.

V prvý deň dostal slovo aj prof. PhDr. Martin Wihoda, Ph.D. (Brno, Česká republika), ktorý účastníkom konferencie priblížil dejiny Moravy v 10. a počiatkom 11. storočia, konkrétne medzi zánikom Mojmírovskej ríše a Přemyslovským záborom. Následne sa účastníkom konferencie prihovoril doc. Dr. Lászlo Kosszta z univerzity v Szegede. Jeho príspevok o založení biskupstva v Nitre vyvolal búrlivú diskusiu slovenských i českých účastníkov. Vysokú erudovanosť prejavil najmä prof. PhDr. Richard Marsina, DrSc., ktorý veľmi elegantne a distingvovane uviedol historické fakty na pravú mieru. Dopoludňajšiu časť uzatvoril príspevok významného poľského historika a medievalistu dr hab. prof. Ign. Andrzej Stanislawa Sroku z Krakowa o Poliakoch v záhrebskej kapitule v stredoveku.

Po obede nasledovalo druhé kolo referátov, v ktorom sa predstavili Mr. sc. Silvija Pisk zo Záhrebu (*Stredoveké paulínske kláštory na území dnešného Slovenska a Chorvátska*), PhDr. Alžbeta Hološová, riaditeľka Ústavu dejín TU, v zastúpení za pána prof. PhDr. Jozefa Šimončiča, CSc. (*Trnavská univerzita (1635-1777) a Chorváti*) a Mgr. Nad'a Rácová, Ph.D., ktorá referovala o slavinizme jezuitov na Slovensku na prelome 16. a 17. storočia. Súčasťou pondelkového otvorenia konferencie bolo aj slávnostné otvorenie výstavy unikátnych záberov chorvátskych majákov, ktorá bola usporiadaná pri príležitosti 20. výročia vzniku Chorvátskej republiky vo vestibule budovy UK na Šafárikovom námestí.

Nasledujúci deň bola konferencia v dopoludňajšej časti rozdelená na dve sekcie. V prvej sekcii, ktorej predsedal Stanislaw A. Sroka dostali priestor príspevky, ktoré sa venovali tematike Chorvátov na Slovensku a Slovákov v Chorvátsku. Ako prvý vystúpil Mgr. Miloš Marek, Ph.D. so svojím príspevkom *Chorváti na Slovensku v stredoveku*. Našu alma mater reprezentovala Mgr. Eva Benková, doktorandka Katedry slovenských dejín, s nemeckým referátom *Chorváti na Červenom Kameni v 16. storočí*. Chronologicky na tento príspevok nadväzovala doc. dr. sc. Ljiljana Dobrovšak zo Záhrebu, ktorá priblížila národnostné zastúpenie Chorvátov na Slovensku a Slovákov v Chorvátsku v 18. storočí. Prvú sekciu uzatvoril PhDr. Ivan Mrva, CSc. z FF UCM v Trnave, ktorý zaujímavým spôsobom podal životopis chorvátskeho bána Jána Pálfiho a jeho úlohu v protihabsburskom povstaní Františka II. Rákociho.

Hlavnou témou druhej sekcii, ktorej predsedajúcim bol Lect. dr. Radu Mârza, sa stala stredná Európa ako miesto stretu kultúr. Podobu Dalmátskej cesty ako trasy transportu slovenských kovov do Stredomoria v 13. – 14. storočí priblížil pracovník Historického ústavu SAV PhDr. Martin Štefaník, Ph.D. Tematicky na stanovenú tému nadväzovali aj ďalšie príspevky od Mgr. Petra Kozáka, Ph.D. (*Nepriateľ i objekt fascinácie. Osmani očami poľského princa Žigmunda počas jeho pobytu v Uhorsku a Českých krajinách v rokoch 1498 až 1506*) a prof. PhDr. Jozefa Baďurika, CSc. ktorý sa venoval *Ferdinandovi I. Habsburskému- českému, uhorskému a chorvátskemu kráľovi, špecifikám jeho zvolenia a nástupu na tróny v strednej Európe*. Dopoludňajšiu sekciu uzatvorila diskusia a spoločný obed.

Popoludňajšie referáty spájal spoločný menovateľ – *Vznik šľachty*. Zhromaždeniu predsedal a priebeh prednášok usmerňoval doc. Mgr. Martin Homza, Dr. Ako prvý vystúpil prof. UKW dr hab. Dariusz Dąbrowski z Univerzity Kazimíra Veľkého v Bydgoszczi s príspevkom *Slovenské a južnoslovenské motívy v genealógiách Rurikovcov a Piastovcov v 13. storočí*. Chorvátsko v tejto sekcii reprezentovala doc. dr. sc. Marija Karbić. Publiku predstavila *Majetkové vzťahy a štruktúru šľachtickej rodiny v oblasti medzi riekami Sáva a Dráva v stredoveku*. Dr. Damir Karbić, Ph.D. sa pozrel na problematiku stredovekých šľachtických rodov v oblasti dnešného Slovenska a Chorvátska. Výklad o *Stredovekom*

Slovensku a Chorvátsku ako druhom domove šľachty a obyvateľstva z Rusi (13. – 14. storočie) podal Dr. Myroslav Vološčuk z Ukrajiny. Nadaný a zaniatený študent Katedry slovenských dejín, Bc. Ladislav Dombi predstavil osobnosť Štefana z Anjou, pána Spiša a Šariša, ktorý bol sedmohradským, slavónsko-chorvátsko-dalmátskym vojvodom. Následne k obecenstvu prehovoril Dr. Djura Hardi s príspevkom *Status Mačvy v období vlády Rastislava*. Utorok uzavrela veľmi spontánna a kultivovaná reč moskovského profesora Igora S. Filippova na tému *Rodinné a krstné mená vo včasnostredovekom slovanskom svete*.

Streda pre všetkých znamenala psychickú pohodu a oddych od ťažkých vedeckých prednášok a debát. Rôznorečová skupina milovníkov dejín sa s typickým historickým meškaním vydala Považím do spišskej Levoče. Prehliadky Trnavy a Trenčianskeho hradu boli len úvodom k podvečernému intenzívnemu zážitku z audiencie u J. E. Mons. Františka Tondru a návštevy Katedrálneho kostola sv. Martina v Spišskej Kapitule. Cenný výklad pani Ing. arch. Magdalény Janovskej o záveroch ňou realizovaného architektonicko-historického výskumu a objave priečnej lode a westwerku ako miesta súkromnej zbožnosti panovníckej rodiny v katedrále v Spišskej Kapitule priniesol pre všetkých prítomných množstvo nových vedomostí, ktoré zaiste zmenia doterajší pohľad na dejiny Spiša v 13. storočí. V nasledujúcich dňoch pokračovala konferencia sériou referátov v sále budovy SNM – Spišského múzea a v zasadačej sieni historickej radnice na Námestí Majstra Pavla v Levoči.

Vo štvrtok dostali priestor príspevky tematicky zamerané na *Vysokú šľachtu*. Ako prvý vystúpil prof. PhDr. Ján Lukačka, CSc. z Katedry slovenských dejín FiF UK s analýzou majetkových pomerov šľachtického rodu Hunt-Poznanovcov v oblasti južne od rieky Drávy. Po ňom sa slova so svojou prezentáciou ujala Mgr. Mária Grófová, archivárka Archívu UK. Odbornému publiku priblížila dejiny šľachtického rodu Ilockých v slovensko-chorvátskom kontexte. Podobu politických a rodinných vzťahov medzi slovenskou a chorvátskou šľachtou na príklade činnosti Blaisea Magyara vo svojom príspevku priblížil Vedran Klaužer zo Záhrebu. Dopoludňajšiu časť uzatváral príspevok Mgr. Daniela Gahéra, doktoranda Katedry slovenských dejín, a Suzany Milijan, vedeckej pracovníčky a asistentky Oddelenia historických vied HAZU v Záhrebe. Publikum oboznámili s osobnosťou grófa Tomáša zo sv. Jura, veľmoža zo Slovenska a bána z Chorvátsko-dalmátskeho kráľovstva.

Po prestávke sa konferencia rozdelila na dve sekcie, ktorých hlavnou témou sa stala *Nižšia šľachta*. V prvom bloku svojim presvedčivým prejavom zaujal JUDr. PhDr. Tomáš Gábriš, PhD., externý doktorand na Katedre slovenských dejín. V kvalitnej angličtine sa pokúsil určiť paralely autonómnych stredovekých komunít na Slovensku a v Chorvátsku. Po ňom sa predstavil Dr. sc. Jakus Zrinka Nikolić s referátom *Čupor z Monoszló - príklad šľachtických príbuzenstiev v oblasti medzi riekami Sávou a Drávou*. Hodnotný prínos pre konferenciu zaznamenala aj prednáška prof. Petra Rokai z Nového Sadu s priblížením charakteristiky regálneho práva a porovnania vývoja feudálnych štruktúr na územiach súčasného Slovenska a Vojvodiny od 11. do 14. storočia. V druhej sekcii vystúpili Gábor Szeberényi z Pécsu (*Šľachtické komunity na Spiši a v Turopolji v 13. a 14. storočí*), Mgr. Peter Labanc, PhD. (*Predkovia a príbuzní záhrebského biskupa Jána (1395-1397)*). Dopoludňajšiu časť uzatvoril príspevok Tatiany Hutyrovej a prof. Nevena Budaka, Ph.D. (*Porovnanie privilegovaných komunít „Campus Zagradiensis“ a „Parvus comitatus“*). Po obednejšej prestávke program pokračoval na tému *Umenoveda*. Tá bola motívom príspevkov Maji Cepetić, asistentky na Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, doc. PhDr. Ivana Geráta, PhD., Danka Dujmoviča z univerzity v Rijeke, Dr. Sc. Vladimira P. Gossa Ph.D., Ing. arch. Magdy Janovskej a Any Márie Gruie. Náročný program štvrtkového dňa aj vďaka pomoci a úsiliu pani PhDr. Márie Novotnej, riaditeľky SNM – Spišského múzea v Levoči odľahčila jedinečná prehliadka Spišského hradu, spojená s fundovanými komentármi pani Ing. arch. Janovskej.

Posledný deň konferencie sa niesol v duchu polemickkej témy *Etnogenéza, historiografia a hagiografia*. Otvoril ho doc. dr. sc. Hrvoje Gračanin zo Záhrebu referujúci o etnicite a migrácii v neskorom staroveku a ranom novoveku v povodí Dunaja a príkladoch spájajúcich oblastí súčasného Chorvátska a Slovenska. Doktorandka z Katedry slovenských dejín UK, Mgr. Nora Verešová vo svojom prejave ozrejmila geografické koncepcie Sklavínie v historických prameňoch 6. – 14. storočia, pričom sa zamerala na moravsko-panónsku, južnoslovanskú tradíciu. Mgr. Adam Mesiarkin, tiež doktorand na Katedre slovenských dejín UK, veľmi prirodzenou angličtinou odbornému fóru predostrel podnetné myšlienky o základoch pre výskum chorvátskej a slovenskej etnogenézy. Pred krátkou pauzou sa predstavila Vasilina Sidorova z Moskvy s príspevkom *Slovanské národy vo francúzskej spisbe 11. storočia*. Ústredným predmetom záverečných referátov bola *Historiografia, hagiografia*. Konštruktívne príspevky doplnené o solídny verbálny prejav od Dr. Trpimira Vedriša zo Záhrebu (*Preda iná Morava? Úvahy o pojme „provincia Marab“ v zadarskej legende „Translatio beati Grisogoni“*), Lect. dr. Radu Marzu (*Transylvánia a Uhorsko alebo Uhorsko a Transylvánia očami rumunskej historiografie*), prof. dr. hab. Ryszarda Grzesika z Poznane (*Veľká Morava ako základ stredoeurópskej historickej tradície*), doc. Mgr. Martina Homzu, Dr. (*Pohostinná teória prijatia kmeňového zväzu starých Maďarov v Karpatskej kotline a slovenské dejiny*) a Beáty Vida zo Szegedu (*Kult sv. Ladislava v kartuziánskom zákonníku z Uhorského kráľovstva*) len potvrdili reprezentatívnosť celého týždenného podujatia a vysokú mieru pripravenosti všetkých zúčastnených. Nakoniec sa doc. Mgr. Martin Homza, Dr. v mene organizátorského tímu všetkým prítomným poďakoval za príjemne strávený týždeň a vyslovil nádej pre ďalšiu spoluprácu.

Úspešne zvládnutá náročná organizácia medzinárodného podujatia zo strany Katedry slovenských dejín FiF UK a aktívna participácia slovenských historikov na prezentácii výsledkov svojich vedeckých výskumov potvrdila status slovenskej historickej obce ako zodpovedného, váženého a kultúrneho kolegu humanitných vedcov Európy.